

Ur *Expressen* 6 nov 2012 07. Här publicerad med förf. tillstånd.

Klas Eklund

Ingen supermakt är mäktigare än Kina

Ingen kan ha missat att amerikanerna väljer president i dag [= tisdag 6 november]. Men inte alla vet att Kina väljer nytt ledarskap bara ett par dagar senare, kommunistpartiets kongress börjar nu på torsdag [8 november].

Partikongress i Kina 2012

I Sverige skrivs spaltmil om det amerikanska valet, alla dess utspel, taktiska finter, kandidaternas personligheter, skämt, fruar och bakgrund. Om det kinesiska ledarskiftet skrivs inte alls lika mycket. Delvis beror det säkert på att Kina är ett mer slutet samhälle och att utväljandet av ledarna sker bak lyckta dörrar, i en liten krets.

Men jag tror att vi underskattar betydelsen av Kina. Vi är vana vid att USA är den stora supermakten. Detta är på väg att ändras. Ledarskiftet i Kina är viktigare för världen än det amerikanska valet av flera skäl.

1 USA är en demokrati, tillika en marknadsekonomi. Detta innebär att presidentens makt är hårt inskränkt, av kongressen, domstolarna – och inte minst av företagens beslut och de finansiella marknaderna. I Kina, däremot, styr kommunistpartiet oinskränkt. Där finns inga andra partier, inga självständiga domstolar – och även om det förvisso finns privat företagande i Kina så styr partiet över de flesta stora företag och har full dominans över så kallade ”strategiska sektorer”.

2 USA:s president väljs för fyra år. Om Kina håller fast vid den praxis som utvecklats de senaste ledarskiftena, kommer de nya ledarna – både presidenten/partiordföranden och premiärministern – att sitta i tio år.

3 De kinesiska ledarnas makt utövas inte i någon perifer småstat, ointressant för oss andra. Tvärtom är Kina redan i dag världens näst största ekonomi, med den största valutareserven och den största exporten. Valutafonden IMF spår att Kina redan 2016-17 går om USA som världens största ekonomi. Och gapet ner till USA kommer att öka snabbt.

4 Det kinesiska ledarskapet står inför enorma utmaningar. Hur de löses påverkar hela världens ekonomi, miljö och säkerhet. Kinas tidigare tillväxtstrategi måste läggas om, bli mer baserad på konsumtion, mindre på export och investeringar. Kreditmarknaden måste bli mer sofistikerad, med bättre riskbedömning och mindre gratiskapital till de statliga företagen. Världens mest omfattande urbanisering kräver viktiga beslut om lokalisering av nya städer, stadsplanering och slopat inrikespass.

5 Om konsumtionen ska öka och sparandet minska måste ett omfattande socialförsäkrings-system byggas upp, med pensioner, sjukförsäkring – och ett nytt skattesystem som förmår betala för allt detta.

6 Den demografiska utmaningen är kanske den största som något tillväxtland stått inför. Befolkningen åldras snabbt medan barnafödandet går ner. Ett barnspolitiken måste slopas – samtidigt måste fler stimuleras att arbeta, medan det nya pensionssystemet bör förmå folk att arbeta längre.

7 Kina är världens största miljöförstörare, med förgiftade vattendrag, ökenutbredning, vattenbrist och enorma utsläpp av koldioxid. Kolberoendet är stort, och behoven av alternativ energi enorma. Hur Kina hanterar sina miljöutmaningar påverkar inte bara grannländerna utan faktiskt hela världen, eftersom atmosfären är gemensam för hela mänskligheten.

8 Partiets allmakt ter sig alltmer otidsenlig i en nation där medborgarna blir mer välutbildade och verbala, och där de kan kommunicera snabbare och friare tack vare nätet. Men kommer de nya ledarna verkligen att våga experimentera med politiska reformer?

9 Hittills har Kinas expansion varit fredlig. Men nationalismen tilltar, och det är alltid frestande för en regim med stora inrikespolitiska utmaningar att vända taggarna utåt. I dag har Kina dragit upp en gräns i Sydkinesiska sjön innanför vilken utländska anspråk avvisas. Redan nu skapar detta militära spänningar gentemot Japan. I Indiska oceanen ser en annan växande stormakt – Indien – misstänksamt på Kinas expansion. I Afrika är Kina redan den största investeraren. Frågan är hur den hegemoniska militärmakten USA reagerar. Kommer amerikanerna att tillåta Kinas expansion – och hur formulerar den nya generationen kinesiska ledare stormakten Kinas roll i världspolitiken?

Dessa frågor berör direkt 1 400 miljoner kineser, ytterligare närmare två miljarder människor i drakens närområde – men i förlängningen hela världen: våra ekonomiska utsikter, vår miljö, vår säkerhet och faktiskt också vilka politiska modeller som förmår attrahera och utvecklas.

Jag hyser viss – men begränsad – optimism. Att nymaoisten Bo Xilai rensades ut kan möjligen ge reformkrafterna i Kina ökat spelrum. Men omständigheterna och debatten kring hans fall visar också tillkortakommandena i det kinesiska systemet – inte minst den omfattande korrruptionen.

Än så länge har någon kinesisk Gorbatsjev inte syns till, men vi vet faktiskt inte om någon potentiell reformator kan tänkas dölja sig bland de yngre som kommer att lyftas upp till den högsta makten. Vad vi däremot kan säga är att trycket på reformer kommer att öka.

Även vi i Sverige bör hoppas att den nya kinesiska ledningen kommer till rätta med utmaningarna, och den genomför såväl ekonomiska som politiska reformer. Det vore bra för Kina – och för världen.

Klas Eklund är seniorekonom i SEB, adjungerad professor i Ekonomi vid Lunds universitet och författare till bland annat boken *Kina: den nygamla supermakten* (utg. 2011).

Lästips: [Kina efter Mao](#) (texter om utvecklingen i Kina)